

Країна краси

Марі-Гелен Бертіно

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

Переклад — Олександра Мариниченко

© Видавництво «Лобстер». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

На початку були Адіна та її земна мати. Адіна (в утробі) слухає невинні «так» серця матері, доки та лежить у пологовій палаті, а її життєві показники падають. Подвійні зорі. Адіна, погойдується в невагомості. Тереза, зафіксована на операційному столі. Монітор над ліжком звітує про їхні сполучені серця: серцебиття, серцебиття, серцебиття. Кров'яний тиск Терези різко падає, коли Адіна просувається пологовими шляхами; вона вже майже досягла Землі. В цю мить у Флориді стартує космічний зонд «Вояджер-1», що містить платівки зі звуками, покликаними розтлумачити людське життя будь-яким розумним позаземним істотам.

Нині вересень 1977 року, й американці шаленіють від «Зоряних воєн» — фільму про громадянську війну, що розгортається в космосі. Почувши своє ім'я, учасниця телепрограми «Вгадай ціну» вибігає на сцену, коли раптом із неї злітає бандо на очах у шокованої аудиторії Бербанку. У пологовому відділенні районної лікарні Північно-Східної Філадельфії ніхто не помічає, як у Терези стрімко падає тиск. Щось легше й свідоміше відділяється та прослизає під тілом на столі, попід підлогою та осадом, опиняючись у коридорі з водою по пояс. Позаду — безтілесна темрява. Далеко попереду, за обрієм бурхливих хвиль, — чітке, лагідне світло. Тереза прагне світла більше, ніж здоров'я; більше, ніж щоб батько дитини став формою, здатною втримати родину. Вона проштовхує у воду то одну ногу, то другу, намагаючись веслувати ними.

*

Уміст платівок «Вояджера-1» обирав Карл Саґан, суперечливий астроном, який носить стильні водолазки та піджаки і якому відмовили у посаді в Гарварді за надміру «голлівудський» імідж. Карл та його команда зібрали більше сотні зображень з типовими, на їхню думку, сценами із Землі: жінка з продуктами в руках, комаха на листку. Серед звуків, зокрема, пісня «Johnny B. Goode» Чака Беррі, тужливі стогони горбатих китів, а також записи

мозкових хвиль третьої дружини Карла. Звуки кроків, серцебиття і сміх. Без призначення «Вояджер-1» пролетить 1,6 світлового року: далі за будь-який об'єкт, створений людиною. На пресконференції Карл заявляє, що запуск цієї пляшки в космічний океан має на меті розповісти «історію людства».

*

Астрономи сподівалися додати і «Here Comes the Sun» «Бітлз», утім «Коламбія Рекордз» запросила надто великі гроші. Важко примусити людську істоту в щось повірити.

Не внесли і хіт 1977 року «Barracuda», хоча всі історії того року — проспівані крізь оббиті тканиною перегородки у «Сполучених ковзанах Америки», вигукувані між автівками на поршнях «Світу авто» чи пронесені крізь містичні серпанки відділу парфумів «Країни краси» — звучать під тандем гітар двох сестер із Чикаго. Цей хіт грає по радіо на сестринському посту районної лікарні Північно-Східної Філадельфії. Тихе шурхотіння «панасоніка» між піснями.

*

Течія надто сильна. Тереза не може просунутися вперед. Світло лишається вдалині. Вона скрикує. Адіну засмоктує в безкрайню білосніжність. Тереза приходить до тям під світлом непривітних ламп із немовлям на оголених грудях. Дитина замаленька. Її шкіра й очі немов укриті тонким шаром яєчного білка. Її кладуть під лампу для фототерапії. Підсвічена блакитно-зеленим світлом, вона прагне його тепла, але геть не схожа на людину. Може, на рослину чи морську істоту. Орхідею чи видру. Креветку.

*

Адіна — благородна

Джорно — день

*

Тереза спостерігає крізь вікно відділення новонароджених, як її донька марно намагається дотягнутися до світла.

Упродовж свого життя Адіна кілька разів почує цю історію, і в її уяві Тереза завжди буде на роликах та одягнена в червоний корсет без бретелей і накидку, як в Енн Вілсон на обкладинці «Маленької королеви», тільки сицилійську; а в двері задуватиме вогкий вітер пізньої осені. Марокканська олія виблискуватиме на її темному волоссі, занадто жорсткому, щоб піддатися популярному стилю укладання «пір'ям».

Насправді ж медсестри вкладають Терезу у візок, і вона відчуває, як міцна нитка тягне її назад до Землі. Комір лікарняної сорочки сповзає нижче ключиці. Її немовля розтискає крихітний кулачок, і вона думає про своїх вільних друзів, серед яких і батько Адіни, — вони якраз прямують у клуб. Їй бракує сил збагнути, що бажати його — все одно що йти за обіцянкою мертвої зорі. Медсестри обговорюють учасницю «Вгадай ціну». «Вона зробила це навмисно», — каже одна з них. Перша частина життя Терези завершилася. Він більше не благодатиме взяти її ідеальний сосок до рота. Вона більше не буде шаленою Терезою, яка танцює в Боба з Барбарою на підлозі з підсвіткою. Її не підтримуватимуть батьки. Вона — мати цього крихітного дитяти. Мати, мати, мати. Вона в голові Адіни.

Адіна уявляє, як її мати заглядає крізь вікно відділення новонароджених, а за нею бринить електрогітара. Насправді ж Тереза, яка втратила батьків і ледве повернулася з коридору смерті, виснажена втомою. Навіть лікарняна сорочка відмовляється допомогти; її дурнувата усмішка оголює половину ідеального перса.

*

Утроба — друга втрачена домівка Адіни. Перша вже відпливла на триста тисяч світлових років. Планета, порівняно близька до яскравої зорі Вега в північному сузір'ї Ліри. Розумні позаземні

істоти відправили власний зонд у такій формі й на таке місце, які жоден науковець — навіть Карл Саган — не міг передбачити. Міжзор'яні перехресні стежки. Дві визначні космічні події, що відбулися одночасно: відліт «Вояджера-1» і прибуття Адіни Джорно, ранньої й жовтуватої, неначе стара газета. Якщо «Вояджер» має на меті, мов газета, принести новини, то цій дитині судилося їх збирати. Хоча поки що цього не знає ніхто — навіть вона сама. Навіть коли космічний шатл долає тропосферу, а тендітний зонд простягає рученята до теплової лампи в педіатричному відділенні районної лікарні Північно-Східної Філадельфії, щойно народившись — чи то приземлившись, залежить від кута зору, — передчасно. Звивається, прагне, оговтується в теплі. Поки що вона — лише скупчення солі й почуттів із голівкою, вкритою густим чорним волоссям.

*

Ця родина намагається прожити навпроти «Світу авто» в Північно-Східній Філадельфії. Їхня квартира розташовується на першому поверсі двоповерхової цегляної будівлі, що має спільну стіну з іншою цегляною будівлею, що має спільну стіну з іншою цегляною будівлею, і так далі аж до шосе. Ряд будинків «для початку». Для цієї родини це — початок. Від нещодавно постриженого газону на подвір'ї комплексу лине свіжий запах, який тішить водіїв машин, що мчать повз, і Адіниного батька. Він саме присів і пильно вдивляється у викрутку. Якщо він утримається на державній посаді в місті, вони переїдуть до передмістя, де за кілька років уже не орендуватимуть, а матимуть власний будинок. Там буде свій двір, мангал, дерево й достатньо простору, щоб кожен член сім'ї мав змогу побути на самоті. У будинках навпроти «Світу авто» самоти не буває. Роль батька для цього чоловіка — чужа, але він старається. Сьогодні він за допомогою металу приєднає деревину до деревини, щоб зробити гойдалку. У той самий спосіб

чоловік, жінка та дитина утворюють сім'ю.

Кожен будинок спроектовано як труп, що лежить на столі: на вході у квартиру — невеликий передпокій, де зазвичай лежать недбало скинуті Адіною черевики та акуратно стоять мамині робочі туфлі. Далі коридор, мов горло, веде до відкритої кухні; тулубом є вітальня, достатньо простора, щоб умістити диван і стіл у формі півмісяця, завалений розгорнутими книжками. Крихітна ванна кімната, дві невеликі суміжні спальні. Дерев'яні панелі. Усе, що можна, пофарбоване в бежевий. Перед «Світом авто» надувний чоловічок згинається й крутиться, від чого Адіна та її мати сміються, заїжджаючи на доріжку.

Чотирирічна Адіна прокидається після дрімоти і йде квартирою, дивуючись із пустої вітальні. Де всі? Вона вважає себе ядром кожної взаємодії й думає, що поки спить — батьки моляться, аби дитина швидше прокинулася. Її досі не активували. Вона досі звернена до сонця. Вона не може перестати думати про кроликів, яких учора бачила на подвір'ї під кущем: голови, притиснуті одна до одної, нагадували м'який листок конюшини.

У бляшанці немає печива, а холодильник наповнений пляшками, які не можна брати. Дитяча математика: якщо мама шурхотить у своїй спальні, значить тато мусить бути на задньому дворі. Адіна ще підходить до тата з тією ж вірогідністю, що й до мами. Вона зупиняється. Сам дім — кожен горщик на полиці, кожен рахунок — немов завмирає.

Перемагає гойдалка. Адіна прагне посидіти в невагомості на шматку дуба, прикріпленому до мотузки. Транспортний засіб висхідної тяги. Для гойдалки немає жодної причини. Ось що робить її аномалією, адже, окрім свого прямого призначення, кожен предмет у квартирі повинен виконувати ще дві-три функції. Усе переосмислюється, усе зберігається. Навіть вона, дитина, має виконувати кілька завдань одночасно: поводитися тихо, бути

корисною, працювитою, гордістю і заслугою свого батька.

Того ранку мати витягла факсимільну машину із сусідського смітника і, піднявши її, як трофейного марліна, звернулася сама до себе:

— Навіщо це викидати? Мабуть, хочуть найновішу модель. Але ж можна зробити горщик для рослин!

(Усе, що збиралися викидати, спершу випробовували в ролі горщика.)

— До неї навіть є папір!

(Діставши згорток зі смітника, вона розмахувала ним перед собою й Адіною.)

— Закладаюся, вона ще працює. Папір! Люди збожеволіли.

(Люди завжди збожеволіли.)

Батько сказав, що вона бридка і що ніхто з його знайомих не має вдома факсу, тож нехай стоїть у «кімнаті дитини».

— Добре, — відповіла мати своїм недобрим голосом і перенесла факсимільну машину до Адіної кімнати, де вона зайняла більшу частину письмового столу.

За винятком лотка для паперу, сірого, як міський голуб, факс був кольору ортопедичного взуття, яке носили працівники на материній роботі. Тонкий телефон розташовувався поруч із панеллю пласких кнопок з написаними цифрами, що світилися, коли мати вмикала факс у розетку. Портали в корпоративний світ.

Мама Адіни просунула аркуш паперу в лоток.

— Кому б нам надіслати факс?

Адіна не знала жодного телефонного номера, окрім їхнього. Мати ввела: 215-999-1212. Машина загула, приємно затремтіла, протягуючи крізь себе папір, і замовкла.

— Що тепер?

Адіна почула, як тато готує інструменти на задньому подвір'ї. Свист машин на вулиці. Кладання з потаємного місця всередині

факсу. Ізсередини вийшов аркуш паперу, чого Адіна та її мати не очікували. Повідомлення про помилку: НЕМАЄ ВІДПОВІДІ.

Очі мами широко розплющились:

— Неймовірно.

*

На гойдалці неможливо журитися. Адіна знає це навіть у свої чотири роки. Їй хочеться, аби гойдалку швидше зробили, щоб бути настільки щасливою, наскільки потрібно. Їй хочеться, щоб батько гойдав її, доки вона не долетить аж до бляшаної покрівлі ганку.

— Ти вже закінчив, татку?

Утім якийсь незрозумілий перекошений вираз обличчя за сніданком утворив тріщину в ньому. Мати гадає, що він слабкий чи нездатний змайструвати гойдалку. Думає, що їй було б краще самій.

Він такий. Він такий. Їй справді було б краще. Навіть попри його посуд, його стіл, подвір'я, попри все ним забезпечене. Те, що цвях не знаходить опори в м'якому дереві, поглиблює тріщину ще більше. А тепер ця смаглява дитина питає про його прогрес? Чи він закінчив? А як щодо «дякую»?

На шиї батька виступають червоні судини. Він відштовхує Адіну від себе. Можливо, він забуває про бетонні сходи, що ведуть до спільного подвір'я, коли штовхає її знову. Бетон і підстрижена трава не дуже пом'якшують падіння. Обидва падіння.

На кухні мати підносить склянку води до рота. Вона п'є вісім таких на день мовчки, одну за одною. Вона чує сусіда, який кличе її на ім'я, і поспішає на задній двір, де Адіна нерухомо лежить на асфальті.

Як довго Адіна перебуває поза межами світу людських голосів? Лічені секунди? Сторіччя? Вона прокидається, коли мати трусить її та кричить сузір'ю занепокоєних сусідів, щоб ті розійшлися по домівках. Земля — Адіні. Заходь, Адіно. Адіна перезавантажується. Дещо повертається одразу, а дещо — з часом. Кислий присмак

заліза в роті. Сталева хватка на плечах, коли мати допомагає їй піднятися. Батьків погляд, зосереджений на покинутих на землі інструментах.

Адіну активовано.

*

Тієї ночі Адіна «прокидається» в приміщенні, що мало б виглядати як класна кімната. Англійська абетка розмежовує стіни. Акваріум із блакитними рибками, які лупають очима, і полиця, заставлена глобусами. Сцену зіткано з того, що вона бачила в класних кімнатах по телевізору і під час візиту до початкової школи, яку відвідуватиме наступного року. Вони використовують людські декорації, щоб ті були їй зрозумілими.

Її керівництво — це зона біля передньої частини класу, яка переливається сяйвом і викликає відчуття єдиної множини. Багатоликий Мерехтливий Простір. Найближче людське слово для позначення способу їхнього спілкування — інтуїція. Вони інтують у бік Адіни, і та отримує повідомлення. Це її рідна мова. Не дивно, що вона снить цією мовою і її використання сповнює дівчинку легкістю. Вона відчуває, що Мерехтливий Простір — це і місце, і двері.

На екрані з'являється знайомий об'єкт — факс, який мати витягла зі смітника. Безтілесна рука згодовує йому аркуш паперу з написом, зробленим непримітним почерком, і натискає велику зелену кнопку. Папір проходить крізь механізм. Вигулькуючи з іншого боку, він починає світитися разом із машиною. Спалахують грайливі іскри.

*

Адіна прокидається у своїй земній спальні, відчуваючи стійкий запах мийних засобів. Вона то прокидається, то знову поринає в сон, обмірковуючи простір поблизу дверей, де ранкове світло зібралося у формі судна. Побачивши факс на столі, вона пригадує образи зі

сну.

Вона пише на аркуші паперу:

Я — Адіна.

Трохи подумавши, додає:

Учора я бачила кроликів у траві.

Вона згодовує свою записку машині й натискає зелену кнопку.

Папір прошмигує крізь тумблер із механічним звуком сканування.

Зараз настільки рано, що на вулиці панує тиша. Її мати спить у своїй спальні, Адіна, прокинувшись у своїй, схилилася над офісною машиною, непевна, чого очікувати. За мить спалахує червоний датчик, якого вона не помічала. Вхідний факс! Аркуш паперу зі скрипом проходить крізь тумблери.

ОПИШИ КРОЛИКІВ.

*

На кухні Адініна мати готує щось, що вона називає «особливим Ліптоном». Голос у неї спокійний, хоч вона і заштовхує чайний пакетик в окріп так, ніби на нього злиться.

— Послухай, Адіно, твій батько пішов. Це і добре, і погано. У житті буває багато труднощів, тож можна їм і порадіти, — каже вона. — Більшість із них такі. Навіть якщо ти не можеш зрозуміти, чим саме. Тобто чим саме це на краще. Навіть якщо ти впевнена, що це не так. Як машина, яку я врешті не купила. Я знайшла «фольксваген», та хоч він і не дуже справляється з підйомами, однак має добрий обігрів. Тож ніякого ниття. О ні, чому так сталося? Так краще і для нього, і для нас.

Обличчя матері мокре від сліз. Адіна знає, що бачить удавану хоробрість. Вони сидять за столом у формі півмісяця, доки чай іще надто гарячий. Час від часу мати зупиняє себе, щоб не сказати більше. Чоловік, який жив тут, її батько, пішов. Його гель для волосся, його гребінці, його робочі сорочки, просякнуті земляним запахом у зоні пахв. Квартиру сповнено запахом каліфорнійських

лимонних дерев. Мийний засіб стер усі його сліди. Адіна не плаче. Вона вже подумки описує чай своєму керівництву: гіркий, бо їй не можна цукру — і взагалі солодкого.

*

«Країна краси» — це магазин, де можна швидко купити все, що люди вважають необхідним. Пляшечка спирту, яким вони ніколи не користуються, що стоїть у шафі в передпокої, наче бліда виразка; бігуді, якими мати змушує її накручувати волосся, призначені для двох використань, хоча вона свої накручувала вже разів десять. Адіна з матір'ю пристібаються пасками безпеки у своєму баклажановому «фольксвагені-жуку», авто, у якому вони моляться, щоб піднятися схилами холодними ранками. Зараз зима, а пічка в машині зламана, лобове скло запітніло від їхнього дихання. Незвичайно рожевий дах «Країни краси» виступає з ряду будинків біля бульвару, де великі вантажівки везуть товари до Нью-Йорка. Бетон розділяє кожну маленьку галявину, де граються діти. Трава мертвіла, шорстка.

Адіну запросили доєднатися до програми пришвидшеного навчання в її школі, і мати, після того, як її запевнили, що програма безкоштовна, пашіє від гордості.

— Обдарована, — каже вона, доки вони їдуть. — Ми це й так знали. Пощастило, що вони теж помітили.

Вони були в цьому магазині безліч разів. Адіна вже надіслала факсом записи про працівника, чиє завдання полягає в патрулюванні верхнього, священного поверху з парфумами, відмежованого поважними, вкритими килимом сходами й знаком, на якому написано «ГАРНИХ ВАМ АРОМАТІВ». Вона пояснила, як його обережні, рівномірні рухи пілотягом змінюють колір килима на темніший. Однак сьогодні Адіна усвідомлює, що поліці з косметичними засобами можуть стосуватися її, шестирічної земної дівчинки. Що і вона має частини, які ці предмети затискають,

завивають, розпушують, рум'янять або вибілюють.

Під час інших візитів вони трималися поверху необхідних речей, але сьогодні Адіна обдарована, тому її мати каже:

— Поживімо ж трохи, заради Бога.

Нагорі флакони з парфумами стоять на дзеркальних полицях, наче птахи з дивовижними черевцями. Вітрина з товарами, що продаються по телебаченню: набір гострих ножів, «Звірята Чіа» {1} і «Флаубі», комбінований пілотяг-тример для волосся. Продавець відсуває дверцята скляної вітрини за прилавком, яка захищає рідкісні креми, що їх найімовірніше можуть вкрасти. Він подає фіолетову пляшечку жінці з їхньої церкви, яка відкриває її та наносить кілька крапель на зап'ястки.

Мати знає, де знайти її флакон «Джин Нейт» об'ємом вісім унцій {2} — у кінці проходу, на нижній полиці, серед пудри для тіла й лосьйону після ванни «Джин Нейт». Кожним відвідином «Країни краси» передують тижні додавання води до наявного флакона, а потім, якщо Адіна теж у материній кімнаті (зазвичай донька там, захоплена її приготуваннями), вона простягає свої намащені зап'ястки й оголошує:

— От бачиш? Той самий запах, тільки легший.

Якщо в «Країні краси» немає її флакона об'ємом вісім унцій, вона не візьме жоден інший. Якщо вони змінили формулу парфумів, обіцяючи свіжіший чи насиченіший аромат, вона не купить їх. Якщо в наявності є потрібні парфуми, але не на вісім унцій — а на дванадцять, наприклад — вона їх не придбає. Попри те, що у флаконі на дванадцять унцій одна унція коштує менше. Вони не можуть дозволити собі розумно розпоряджатися коштами.

Світ Адіни починається поясом стягувальних колготок матері «Бурлінгтон Коут Фекторі» в кольорі «світлий тауп» (а після прання — «дикий рис») і закінчується біля гігантського м'яча для гольфу на Гарден Стейт Парквей, що сповіщає про в'їзд в Атлантик-Сіті. Адіна

— учениця, і мати — її головне заняття. Щоночі Адіна спостерігає, як та знімає своє робоче плаття і кладе його на прасувальну дошку — готове до носіння наступного дня. Зваривши курку або приготувавши рагу з того, що ось-ось зіпсується, вона друкує табелі обліку робочого часу для паперової фабрики, яка розташована неподалік від їхньої квартири. Вона каже, що багато жінок віддали б чималі гроші за її глибоко посаджені очі та римський ніс. Марк на роботі сказав, що її мають зображати на монетах. Вона переконана, що жінки віддали б чималі гроші за все, що відрізняє їх від інших мешканок району. Наразі це стосується очей, волосся, темно-оливкової шкіри, яка влітку стає ще темнішою. Вона не любить обійматися — Адіна зазвичай може наблизитися лише на відстань, з якої відчувається аромат парфумів, тому вона так любить флакон, настільки жовтий, що його можна побачити з космосу.

— «Джин Нейт», — мати махає флаконом, підходимо за вагою і складом.

— Дуже вишукані, — вона вдає, що розглядає інший флакон, імітуючи голос Джулії Чайлд. — Гарна пляшечка, — каже вона, — але кольору шмарклів!

Адіна ще ніколи не бачила свою матір такою безтурботною. Вона бризкає тестером над їхніми головами й наказує Адіні увійти в туман.

— Ну, — каже вона, — як пахне?

— Як яйця! — супиться Адіна.

Мати обирає іншу пляшечку, кольору улюбленої рибки Адіни в «Акваріумі Мартіна».

— Ну?

Адіна називає єдину квітку, яку знає.

— Нарциси! Моя дочка обдарована, — оголошує мати, дивлячись на полицю. — Тобі не зрозуміти. Можу позичити твого зошита?

• • •

Далі — у повній книжці «Країна краси».
nashaknyga.com.ua